

SELO VINOGRADCI POVIJEST CRKVE

Od Valpovačke tvrđave prema zapadu Vinograci su udaljeni oko pola sata hoda. Ono je bilo uvijek selo. Stanovnici su oduvijek, kao i danas bili seljaci katoličke vjere. Prema saznanjima iz povijesnih izvora doznajemo da su imali neke skromne kuće građene od pruća. Za vrijeme turaka ovdje su bila samo selišta, ali u staro kršćansko vrijeme koliko ih je moglo biti ne zna se, ali je poznato da nije nikada bilo više od pet nastanjenih kuća. Koncem 17. i početkom 18. stoljeća bile su samo dvije takve kuće a njihovi stanovnici sijali su po zemljištima gdje im je bila volja ili svidjelo na tom cijelom području.

Prostor toga sela se mogao obići za pola sata hoda dužinom i širinom. Međe su bile na istok do sela Čakanjaca (Csakanovsky), a prema sjeveru Tiborjanci (Tiborjancy).

Na tom sleskom prostoru šuma nije bilo niti vinograda, a neplodnih oranica bilo je 15 jutara. Imalo je livada za košnju za 60 kosa, a za 10 kosa polja obraslih šibljem i grmljem, a mogle su se lako dovesti u obradive površine. Nije bilo hrastova za žirovanje svinja, nego samo 1 jutara nekakvih šuma za sjeću ogrijevnog drveta. Kadgod od starine prije 30 godina imali su do 10 jutara šume.

O kršćanskim zemljišnim gospodarima narod nije ništa znao , niti su čuli od predaka da su bilo kome plaćali kakav porez ili dažbinu nekoj vlasti prije Osmanskih vlasti. Tek poslije oslobođenja od osmanlija u selu se pričalo da su pripadali po zemljišnom posjedu plemićkoj obitelji Draskovich.

U to doba kada su pripadali kraljevskom fisku zatražili su onu šumu od 100 jutara iz starine za ogrijevno drvo jer je pripadala njima odnosno selu. Istu je turski zemljišni gospodar sela Sztrugacheva, inače moćan đakovački begius na silu odvoio od njihova područja i pripoio svom selu Strugačevu, te su tražili povrat svoje šume.

Dakle, prvi zemljišni gospodar sela Vinogradaca bio je turčin Bećir (Bechier) boravkom u Valpovu, kojemu je svaka kuća plaćala u tri puta po 30 novčića, što je godišnje 90 novčića. Tko je imao plug (ralo) trebao je obraditi 2 jutra žitarica, požnjeti, ovršiti i dovesti gospodaru. Nadalje iz svake kuće godišnje se davalo dva kosca za kuluk, pojedinačno po 7 kola drva, dok masti i meda nisu davali. Za Božić i Uskrs po kući su davali jednog pijetla i nešto novca po kući

Turskom caru se plaćao redoviti godišnji porez 3 forinte, te je i povećan na 4,5 pa na 6 a na kraju je narastao na 7 forinti. Porcije su plaćali zajedno s Valpovčanima što je sadržano također u iskazu. Posebnu namiru nisu imali, nego općenitu kao i Valpovčani, koja je već bila priključena valpovačkom popisu.

Također su davali desetinu kao i ostala sela tome turskom gospodaru. U komorsko doba vjerojatno su plaćali desetinu komorskim službenicima, jer su se svi žalili Bečkoj upravi na tiraniju istih tako da se stiče dojam da je Komorsko razdoblje uprave bilo gore nego li za turske vladavine. (Dali je selo Vinograci plaćalo tu desetinu sadržano je u popisu iskaza fol.24.). Pravo gorica nema a nisu davali ni devetinu.

Iz svega dosad iznijetog što znamo o selu Vinogracima očito je tih par kuća bilo opterećeno mnogim problemima same prirode i nametima osmanske vlasti a poslije i Bečke komore, pa su se Vinogračani htjeli doseliti u Valpovo. ¹

- 1738. godine iz Kanonske vizitacije doznajemo da je selo u crkvenom pogledu i podijeli bila filijala udaljena do Valpova $\frac{3}{4}$ sata hoda. Župnik je od sedam bračnih parova primao 1 kilogram i 6 osmaka, što vrijedi 2 forinte. Sposobnih vjernika za ispovijed bilo je 25 osoba i 12 – tero djece. Te godine valpovačkom župom su upravljali franjevci iz našičkog samostana. ²
- 1745. godine upravljaju župom trojica franjevaca: Kerubin, Nikola Bosanac koji zna latinski, hrvatski i talijanski i Barnaba od granice. Tih godina već su franjevci ustrojili matične knjige rođenih, vjenčanih i umrlih te se imena triju franjevaca nalaze u duhovnoj pastvi i obredima.

¹ Dr Stjepan Sršan: "Naselja u Istočnoj Hrvatskoj krajem 17. i početkom 18. stoljeća", Osijek, 2000.

² Stjepan Sršan : "Kanonske vizitacije III" Valpovačko – Miholjačko područje 1730. – 1830., str. 25.

- Vizitator je zabilježio da je te godine u Vinogradima bilo 15 bračnih parova, što je povećanje za 7 godina dvostruko, a normalno i ostalog stanovništva je bilo više.
- 1754. godine vizitator je bio pečujski biskup Đuro Klimo koji je zapisao više podataka o ovom selu. Kaže se da je upravitelj župe bio otac Kerubin Abramović član reda sv. Franje Provincije Bosne Srebrene, sa 4 suradnika istog reda Provincije.
 - Filijala Vinograci udaljena je 5/4 sati hoda, njemu je trebalo nešto više od prethodnika, vjerojatno je išao drugim putem i sporije je hodao.
 - **Evo važnog zapisa vizitatora da selo Vinograci još nije imalo bogomolju !**
 - U selu je bilo 14 bračnih parova, broj duša za ispovjed i pričest je bilo 56, ali se ispovjedilo za njegova boravka 9, ali su svi u selu katolici. Uskrsnu ispovjed su svi obavili. Prihodi upravitelja župe su isti kao u matici odnosi se na cijene.³
 - **1782. godine** Vizitator je bio Pavao Ladislav itd.
 - **Župnik je Ignacije Piškur**, rođen je u Pečuhu, star 31 godinu, zna dobro hrvatski a mađarski i njemački osrednje. Humaniornu školu završio je u Pečuhu, filozofiju u Budimu, a dogmatsko – moralnu teologiju kao pitomac 3 godine u sjemeništu u Pečuhu. U Slavoniji službuje kao kapelan 3 godine na granici u Brodskoj pukovnji, 3 godine u Topolju u Ugarskoj. Župnik Ignacije ima dva kapelana i plaća ih godišnje 50 forinti.
 - **Filijala Vinograci je udaljena od svoje matice pola sata hoda i pripadala je istom vlastelinstvu kao i matica. VINOGRACI IMAJU MALU DRVENU CRKVU OMAZANU BLATOM, IZGRADENU PRIJE 27 GODINA (DAKLE VINOGRACI SU IZGRADILI SVOJU PRVU CRKVU 1755. GODINE), a izgradio ju je vjerni narod, blagoslovljena je i posvećena U ČAST DVOJICE UČENIKA KOJI IDU U EMAUS.**
 - Crkva je sada u lošem stanju (1782. godine) tako da prijeti urušavanjem te ju treba što prije popraviti, kako su obećali vjernici vizitatoru gospodinu Pavlu Ladislavu.
 - Zaštitnik crkve se slavi na Uskrsni ponedjeljak, a misa se drži još na godišnje klanjanje dne 9 studenog.
 - Crkva nema drugog namještaja osim jednog oltarnog stolnjaka i jednog blagoslovljenog zvona koje visi u drvenom zvoniku ispred crkve, a kada se tu vrši bogoslužje, potrebno je sve donijeti iz matice. Crkva nema nikakav fond, osim što iz milostinje u škrabicu godišnje dođe tek toliko da nije dovoljno ni za svijeće. Ovdje ne postoji nikakva kapelica niti kip, a niti ima vlastito groblje, **već se umrli vjernici pokapaju na valpovačkom groblju zvanom Križevci.**
 - Ispred crkve stoji javno podignut križ kojeg treba popraviti jer je oronuo. Ne postoji ovdje nikakva pravoslavna crkva, niti akatolička bogomolja, niti pak njihov službenik. U ovoj filijali ima, kao i kod svih filijala, dobro poučena i revna primalja.
 - Župnikov prihod, kako glede godišnjih davanja, tako i od štolarine isti je kao u župi, a također je isti učitelj.
 - Narod ovoga mjesta je čisto hrvatski rimokatolički od kojeg ima 108 duša sposobnih za ispovjed te 71 nesposobna osoba.
 - Ovdje nema nijednog otpadnika niti ženidbe mješovite vjeroispovjesti. Stanovnici mjesta su skloni prema svetim stvarima, blagdane točno drže, marljivo pohađaju bogoslužje, dužno obavljaju uskrsnu ispovjed i pričest te se više njih i inače kroz godinu ispovjeda. Kod njih ne postoji nikakve zloporabe ili izgreda.
 - Godišnja podavanja i štolarinu gotovo svi podmiruju i obavljaju žurne poslove. Poljskih dobara ovdje nema.⁴
 - Od svakog pojedinog bračnog para 2 osmaka pšenice ili drugog zrna.
 - Od svakog kućedomaćina koji ima zaprežnu stoku prima 1 kola drva a koji nemaju idu u sječu drva.
 - Od kućedomaćina koji ima nužnu stoku jedan dio maslaca i sira a koji nema 1 pile, gusku ili patku.

³ Isto, str. 45. 59. i 75.

⁴ Isto, str. 135. pod 5.

- Od svake kuće prima 1 pile, mahunarki, kupusa, repe i drugog povrća. Od svake udane žene prima 10 ili 12 snopova lana.
- Prilikom blagoslova kuća o Božiću od svakog kuće domaćina dobiva sušeno meso, šunku ili kobasice.
- Od svakog sela prima 1 manja kola sijena olo pola kilograma zobi.
- Osim toga časno vlastelinstvo običava doznačiti prema prethodnom traženju svake godine jednu livadu ili 5 kola sijena.
- **1810. godine, vizitator je bio Josip Kiraly itd. 08. srpnja.**
- Župnik je tada bio Franjo TZomić rođen u Vukovaru, star 46 godina, dušobrižnik je 21 godinu. Teološke studije završio je u Požunu (Bratislava). U sjemeništvu je obavljao službe voditelja obreda i prefekt u blagovoanice.
- Malo selo koje ima 22 kuće i imaju drvenu crkvu usred sela, omazanu blatom koju su sagradili stanmovnici prije 54 godine (1756 godine), a koji ju i održavaju, no sada se nalazi u vrlo jadnom stanju pa je ovom prilikom zatvorena (prilikom kanonskog pregleda filijale). Ona je blagoslovljena i posvećena dvojici učenika koji idu u Emaus. U njoj se nalazi oltar posvećen dvojici svetaca, ali bez portatila. Ovdje se drži bogoslužje samo na dan zaštitnika, tj. na uskršni ponedjeljak i još nekoliko kad se u došašću drži vjeronauk. Crkva ima zvonce, križ i blagoslovljeno malo zvono u čast rečenih svetaca, teško je oko 35 funti. Odjeća se drži u škrinji. Njezina godišnja milostinja iznosi oko 30 križara, koju mjesni prvaci daju za potrebe crkve.⁵
- **1829. godina vizitacija je bila od 22. – 23. srpnja.** Vizitator je Ignacije slobodni barun Szepesy de Negyes, biskup ... Župnik je bio Franjo Tomić kanonik i vicearhiđakon. U izvješću se kaže da je tada bilo u Vinogracima 21 kuća, a bilo je 208 katolika. Broj vjenčanih parova je bilo 32.
- Prilikom obilaska vizitator je našao da je u selu Vinogracima "postojala crkva posvećena u čast sv. učenika koji idu u Emaus, ali je prilikom posljednje kanonske vizitacije (1810. godine) zatvorena te se sve do sada nije mogla druga podići".⁶
- Livadu na području filijale Vinograci, koja pripada župniku od nepamćenih vremena, u površini 2770 četv. hvati. Ranije je doduše bila pokraj puta, a sada je prilikom uređenja, od njega udaljena i odasvud okružena zakupnim vlastelinskim livadama. U ovoj livadi kose, skupljaju, dvoze sijeno i otavu Vinograci. Ostale filijale su doduše dužne župniku dati 2 kla sijena.⁷
- Vinograci daju župniku pored predmetnog 3 hvata ogrijevnog drva koja sijeku i dovoze.⁸
- Na filijalama zvonari nemaju nikakvo izuzeće već samo primaju od svakog bračnog para ½ osmaka pšenice, a od udovca i udovice ¼. Od zvonjenja na pokopu odraslih 30 križara.⁹

⁵ Isto, str. 265. pod 6.

⁶ Isto, str. 507 i 513.

⁷ Isto, str. 521. pod B

⁸ Isto, str. 521. pod I

⁹ Isto, str. 523. poglavlje VI.